

FAGLIG
INNOVATION

Af Jacob Madsen, adjunkt, Ergoterapeutuddannelsen
University College Nordjylland

Ergoterapeutisk innovation – et modedefænomen, en naturlig udvikling eller et must?

Der er udfordringer i at koble innovation på et fag som ergoterapi. Men hvor det gamle rives ned, opstår der ofte nye værdifulde muligheder, og det er sådanne muligheder, vi indenfor ergoterapi kan eller skal gribe for at kunne stå vagt om fagets fremtid på alle niveauer

At innovere er at begynde eller at introducere noget for første gang.

Det er den brede definition, som mange sikkert vil acceptere. Selvom der i Danmark er en tendens til at betone nyskabens økonomiske eller forretningsmæssige potentiale som kriterium for at kunne tale om en innovation, så har der i løbet af de seneste 10 år været en stadigt mere populær og nødvendig målsætning på samfundsmæssig niveau. Som følge af det, har der været en stadigt lige så stigende ledelsesmæssig opmærksomhed på innovation.

Fra at have været et begreb, der orienterede sig imod nyheder indenfor højteknologisk viden, betragtes innovation i dag som et begreb, der beskriver en nyskabelse. Det gælder, hvad enten den har oprindelse i:

- Helt ny viden
- Nyskabelse, der baserer sig på kendt viden
- Nyskabende i den forstand, at det nye ændrer måden, man tænker, formidler eller udfører en ydelse på for derigennem at tilføre ny værdi til for eksempel et fagområde

I en tid, hvor forandringshastigheden og kravene hertil er voldsomme, kan potentiel fornyelse dog hastigt forpasse sin mulighed for udbredelse. Det er

derfor også vigtigt at integrere fokus på innovation som en fast bestanddel i en travl hverdag. Der kan dog være udfordringer i at koble innovation på et fag som ergoterapi. Men hvor det gamle rives ned, opstår der ofte nye værdifulde muligheder, og det er sådanne muligheder, vi indenfor ergoterapi kan eller skal gribe for at kunne stå vagt om fagets fremtid på alle niveauer. Motivet for at anlægge og anvende innovation som begreb og metode, og ikke blot et buzzword fordi det er tidens trend, skal findes i de nye vinkler og metoder til perspektivering på vores fag, som fokus på og bevidst innovativ handlen kan føre med sig.

INNOVATION I OFFENTLIG SEKTOR

Gennem den seneste tid har fokus på innovation spredt sig til den offentlige sektor i Danmark, hvor langt størstedelen af danske ergoterapeuter er ansat. Fra regeringens side nærmest kræves innovation i den offentlige sektor, hvilket i teori og praksis altid kræver både kreative individer samt et kreativt miljø for at kunne ske fyldest. Således fremlagde den danske regering i marts 2007, at: "Den offentlige sektor i Danmark skal være blandt de mest innovative i verden og ny viden skal omsættes til bedre service til borgerne (...) den

offentlige sektor skal tænke nyt." (Regeringen, 2007)

Innovation i den offentlige sektor sker ifølge Mulgan (2007) på trods af strukturen i den offentlige sektor og ikke på grund af den. Med op mod 90 procent af danske ergoterapeuter, ansat indenfor den offentlige sektor i Danmark, er det således relevant at forholde sig til, hvilke rammer og forudsætninger ergoterapeuter i Danmark har for at forvalte tendensen mod innovation i den offentlige sektor.

KREATIV HISTORIE

Da jeg for 10 år siden besluttede mig for, at søge ind på ergoterapistudiet, var det blandt andet ordet "kreativitet" i beskrivelsen af faget, der fangede min interesse. Kreativitet bruges også i dag til at tiltrække nye studerende. Jeg opdagede hurtigt, at kreativitet på ergoterapeutuddannelsen viste sig ved såkaldte "kreative fag", hvor vi som studerende fik lov at beskæftige os med blandt andet træværksted, ler, dans og drama. Andre fag betragtede os som værende en kreativ profession, når det gjaldt om at finde på skæve og anderledes vinkler i arbejdet med patienter og borgere.

Også flere kendte teoretikere indenfor ergoterapi har igennem tiden givet udtryk for, at kreativitet må anses som

værende en grundsten i ergoterapeuters udførelse af deres profession.

Mary Reilly og Gary Kielhofner har beskrevet ergoterapi som en kreativ profession, og Graham har diskuteret værdien af kreativ problemløsning i ergoterapi (Schmid, 2004. Blanche, 2007. Gamborg, 2007). Hagedorn (1995) har beskrevet kreativitet som en del af ergoterapeuters kliniske ræssoner og fremhævet den tværfaglige værdi i ergoterapeuters kreativitet. Hun kalder samtidig ergoterapeuter for opfindsomme terapeuter. Det er ligeledes alment anerkendt, at ergoterapeuter er kreative i deres daglige arbejde med at finde løsninger på patienter og klienters aktivitetsproblematikker.

Trods anerkendelse af ergoterapeuter, som værende kreative i deres professionelle udøvelse af deres fag, er der forsket meget lidt i, hvordan ergoterapeuter egentlig arbejder kreativt, hvad der kendetegner deres "specielle" faglige kreativitet. Samt om vi som fag for eksempel er "organiseret kreative" nok til at imødekomme stadig stigende krav om fornyelse, modernisering og innovation. Det kan måske ligefrem betragtes som paradoksalt, at et fag som ergoterapi, der profilerer sig på at være et kreativt fag, og samtidig rekrutterer nye studerende ved at bruge kreativitet som reklame, endnu ikke har rettet fokus mod innovation, da begrebet i mange henseender bliver betragtet som en naturlig kobling til kreativitet på professionsniveau.

INNOVATION

Innovation kan groft opdeles i:

- Inkrementel innovation
- Radikal innovation

(Lybecker, 2007, Bekke et al, 2007). Inkrementel kommer af det engelske ord incremental, der betyder gradvis voksende (Lybecker, 2007). Inkrementel innovation betegner mindre innovationer, hvor for eksempel allerede ek-

sisterende kompetencer, processer, metoder og produkter forbedres eller anvendes på en ny måde.

Inkrementelle innovationer kræver oftest kort tid at udvikle og implementere og har samtidig en lav risiko (Lybecker, 2007). Metaforisk kan inkrementel innovation beskrives som "at sætte flere sejl på skibet" eller "flere hestekræfter i motoren".

Modsat beskrives radikal innovation som en type af innovation, der vender op og ned på det gængse, og fører noget helt nyt og hidtil uset med sig (Bekke et al, 2007). Radikal innovation opstår i teorien ved helt nye koblinger mellem allerede eksisterende værdier, koncepter og teknologier, der ikke tidligere har været forbundet. Oftest er radikal innovation forbundet med høj risiko og besværlige arbejds- og implementeringsprocesser (Lybecker, 2007).

Her fremhæves fem typer af innovation, som hyppigst er beskrevet i litteraturen. Samtidig er de fem innovationstyper også et bud på, hvilke områder indenfor innovation det kan være relevant for ergoterapi at fokusere på:

Produktinnovation

Ved produktinnovation forstås innovation af nye produkter som for eksempel hjælpemidler.

Procesinnovation

Procesinnovation er innovation af arbejdsmetoder eller ledelsesmetoder.

Serviceinnovation

Serviceinnovation dækker over innovation af services som for eksempel sagsbehandling.

Brugerdreven innovation

Brugerdreven innovation er specificeret ved innovationer, hvor kilden er viden om aftagerne af innovationens behov samt evnen til at imødekomme dette behov igennem nytænkning.

Forskningsdrevet innovation

Kan i sagens natur kan stilles ovenfor de fire ovenstående typer

Forskningsdrevet innovation stiler mod kvalificering og evidens af innovative tiltag, og søger gennem forskningsmæssige traditioner at bringe innovation i anvendelse (Digmann et al, 2006. Lybecker, 2007).

BRUGERDREVEN INNOVATION OG ERGOTERAPI

Det er relevant at gå et spadestik dybere i brugerdreven innovation, da den type af innovation matcher og er oplagt anvendelig for ergoterapi som fag.

Det er kendetegnende for brugerdreven innovation, at det kræver en dyb forståelse af de essentielle behov hos brugeren. Det kræver en bred indsigt indenfor sundhed og effektive interviewteknikker samt et bevidst sigte mod nytænkning og overskridelse af et allerede kendt produkt eller tidligere udført ydelse.

Brugerdrevne innovationsprocesser er kendetegnet ved at være godt struktureret og planlagt, men med et kreativt islæt af dataindsamling, hvor ikke mindst dialog imellem bruger og udviklere bruges som den innovative nerve (Lybecker, 2007. Hippel, 2005).

Det er kendetegn, der passer perfekt på ergoterapeuters kunnen og professionalisme.

Vi har ikke mindst evnen til at forstå brugerens behov igennem indsigt i dennes aktivitet og deltagelse på mange niveauer. Og det falder ergoterapeuter naturligt at indgå i en gensidig læreproces for at opnå bedst mulig indsigt i de involverede parter. En indsigt der er guld værd, set i et innovationsperspektiv, når det handler om at afdække morgendagens brugerbehov.

Sigtet for ergoterapeuters anvendelse af brugerdreven innovation er altså at konvertere den nyfundne viden til konkret anvendelse, så den resulterer i nye værdier hos enten brugerne eller ergoterapi generelt.

FAGLIG INNOVATION

”Ergoterapeuter tænker og handler opfindsomt for at fremme borgerens aktivitet og deltagelse.”

KREATIVITET SOM GRUNDLAG FOR INNOVATION

Innovative tiltag tager oftest sin begyndelse ved en kreativ arbejdsproces eller problemløsning med nytænkende ideer som mål (Jakobsen og Rebsdorf, 2003).

Gilmartin (1999) fremhæver på samme måde, at innovation tager sin begyndelse ved foreningen af den enkeltes kreativitet og identifikationen af muligheden for kreativitetens udfoldelse i omgivelserne. Kreativitet i en organisatorisk kontekst er ifølge Gilmartin (1999) lig med produktion af nye og brugbare ideer, skabt af individer eller mindre grupper, og påpeger, at organisatorisk kreativitet tager sin begyndelse i kreative mennesker.

Kreativitet som grundlag for innovation kan beskrives som evnen til og muligheden for at generere nye ideer og tilgange til for eksempel at løse problemstillinger eller give bud på fremtiden igennem en ny og utraditionel metode. Her findes forskellige kreative tankesæt og strukturerede fremgangsmåder, der sikrer optimale betingelser for at fremme kreativ idegenerering. (Lybecker, 2007). Det er dog først, når det nye og værdifulde opnår direkte anvendelse i praksis og dækker konkrete eller hidtidige usete behov, at der er tale om innovation.

For stimulering af nytænkning og nye initiativer, som grundlag for innovation, kræves et kreativt arbejdsklima. Et sådant klima skabes i interaktionen mellem de ansatte på arbejdspladsen og de daglige rutiner, ansvarsområder og metoder, der præger den enkelte arbejdsplads.

På samme måde er de ansattes kompetencer og attituder vigtige for et kreativt klima, men overordnet er det organisationen på arbejdspladsen, der skaber de rammer, og måske grænser, der er afgørende for, hvorvidt et kreativt klima kan skabes og vedligeholdes

(Ekvall, 1996. Jakobsen og Rebsdorf, 2003).

HANDLEMULIGHEDER

Den svenske forsker i organisationsklima Göran Ekvall har bevist, at centraliseret beslutningstagen og formalisering er lig med et klima, der hæmmer kreativitet. Udover disse generelle faktorer har han fundet frem til 10 dimensioner hvis tilstand han mener giver et billede af klimaet for kreativitet i en organisation, for derigennem at skabe det bedste udgangspunkt for innovation. De dimensioner, Ekvall prioriterer til vurdering af det kreative klima, er:

- Udfordringer
- Frihed
- Støtte til ideer
- Tillid og åbenhed
- Dynamik og livlighed
- Legesyge og humor
- Debatter
- Risikovillighed
- Idetid
- konflikter

Alle variabler med undtagelse af konflikter er ifølge Ekvall positivt forbundet med et kreativt klima. Accepterer og strukturerer man på den enkelte arbejdsplads blot nogle af de ni positive dimensioner, har man skabt fundamentet for de første skridt på vejen mod innovation.

Er der for eksempel afsat tid til ideer på ugentlige møder, er der plads til at diskutere og teste impulsive forslag. Det er muligt at tage sig tid til kreativt at udvikle og teste ideer og muligheden for, at de kan anvendes. I det modsatte tilfælde er ethvert minut booket og specificeret.

Tidspres gør det oftest umuligt at tænke udover planer og rutiner. Kombineres tid til ideer derefter med formaliseret støtte til ideer lytter folk til hinandens ideer og støtter ikke mindst initia-

tiver. Ledere og ansatte accepterer forslag, og der er mulighed for at teste ideer. Ved manglende støtte til ideer mødes forslag med negative argumenter og fejlfinding samt opsætning af hindringer bliver almindelig opførsel (Ekvall et al. Arvonen, 1983. Ekvall, 1996, 1997. Isaksen et al, 2000. Lauer, 1994). Her er det dog vigtigt at huske, at det kun er ideer. Og ideer ikke er farlige, så længe de er på tankeniveau

Også ergoterapeutiske arbejdspladser har brug for et kreativt klima, trods karakteristikkene som en kreativ profession. Schmid (2004) konkluderer for eksempel, at kreativitet som begreb og fænomen i ergoterapeutisk praksis er mangfoldig, og kan sættes i forbindelse med klinisk ræsonnering, som et grundlag for at finde nye løsninger på specifikke problemstillinger. I hendes undersøgelse beskrev deltagerne følgende relaterede begreber som kendetegnede kreativitet i ergoterapeutisk praksis: Adaptation, innovation, forandring, førstehåndsindtryk, going with the flow, risikotagning, og at kreativitet er enestående. Alle deltagerne i undersøgelsen fremhævede dog samtidig vigtigheden af et understøttende miljø, hvis kreativitet skal blomstre i ergoterapeutisk praksis.

ERGOTERAPEUTISK INNOVATION

Litteratur om ergoterapi og innovation er mangelfuld og begrænser sig til ytringer om, at ergoterapi som fag bør tænke nyt for at imødekomme hastige forandringer samt udvikle den mest fremtidssikrede praksis (Law, 2004. Hinojosa, 2007).

Hinojosa (2007) mener, at ergoterapeuter må arbejde som innovatører, i en tid og verden hvor forandringer sker hurtigt og nytænkning hele tiden er et stort krav. Samt overveje deres måde at tænke og ræsonnere på, hvis de også i fremtiden vil have indflydelse som fag.

Ergoterapi oplever en hastig udvikling, kendetegnet ved mængden af nyt litteratur og krav om de mange kompetencer en ergoterapeut skal besidde for at udøve ergoterapi. At innovere som ergoterapeut kan, ifølge Hinojosa, for eksempel være at anvende nye problemløsningsformer i praksis, og bevæge sig ud over de vante og måske automatiserede undersøgelses- og behandlingsskabeloner, som er traditionelle for faget, eller som kræves af eksterne beslutningstagere. Innovativ ergoterapi er ikke nødvendigvis brugen af den sidste nye teknologi eller strategier, men at nytænke på de grundlæggende elementer, som udgør fagets praksis. Ligeledes

påpeger Hinojosa, at innovativ ergoterapi kræver accept af mere end ét sæt regler for udøvelse af faget, og at anvendelse af én teori eller praksisudøvelse på baggrund af ét paradigme vil skabe stagnation af faget. Han opfordrer til, at ergoterapeuter skal tage ved lære af, hvordan andre innovative fag opfatter og ser verden, og fremhæver ergoterapiuddannelser, ergoterapeutisk praksis og professionelle ergoterapiorganisationer som områder indenfor ergoterapi, hvor der bør tænkes og handles innovativt. Law (2004) giver ligeledes udtryk for, at det kræver dybde, mod og nytænkning for ergoterapi at tænke fremad og fremhæver, de sit udvalg af inter-

ventionsmetoder som svar på spørgsmålet om fornyelse.

Rigtig mange organisationer og professioner står netop nu over for udfordringen i forhold til innovation. Deres overlevelse og vækst afhænger af deres evne til at forny de ydelser, de tilbyder omverden. Vi bør indenfor ergoterapi også forholde os til denne udfordring. Jeg håber derfor, at 2009 bliver året, hvor vi indenfor dansk ergoterapi starter diskussionen om og tager stilling til, hvordan vi skal forholde os til det stadig stigende fokus på kreativitet og innovation. En diskussion, der bør finde sted på praksis-, uddannelses-, og fagforeningsniveau. ●

Vi har nedsat nogle af vores populære stole med op til 12%

Quickie Neon
Sammenklappelig kørestol med fantastiske køreegenskaber

Quickie Argon/Argon TI
Fastramme kørestole med justeringsmuligheder

Quickie Youngster 3
Fleksibel kørestol til det aktive barn

Få mere information om kørestolene på vores hjemmeside: **www.guldmann.dk** – og tilmeld dig samtidigt vores elektroniske nyhedsbrev.

Ring til os for en afprøvning på tlf. **87 41 31 00**

”Ergoterapeuten medvirker til individuelle rehabiliterings- og behandlingsforløb, der er præget af omtanke, fantasi og utraditionelle løsninger”

RESUME

Denne artikel skal ikke opfattes som en argumentation for, at vi i dansk ergoterapi skal til at smide vores gamle og kendte metoder og teorier ud med skraldet. Tværtimod kan fokus på innovation skabe mulighed for at nytænke på allerede eksisterende værdier og metoder indenfor ergoterapi med videreudvikling og fremtidssikring som resultat. Mit forslag om målbevidst fokus på innovation i vores fag, og måske ligefrem konkret opfordring og iværksættelse af innovationsprojekter på fagforeningsniveau, skal ses som et ekstra spor i den udvikling vores fag gennemgår. Innovation kan for eksempel ikke afløse den evidensbaseret af allerede anvendte ergoterapeutiske redskaber og metoder, som forskning og praksisprojekter indenfor vores fag fører med sig, men derimod supplere dette. Omvendt kan forskning danne grobund for innovative løsninger og forandringer med nye værdier for vores fag som resultat.

REFERENCER:

1. Bekke, P. Buch, L. Haagensen, N.S. (2007) Innovation i den offentlige sektor. Speziale i Forvaltning, Ledelse og organisation. Roskilde Universitetscenter.
2. Blanche, E. I. (2007) The expression of Creativity through Occupation. Journal of Occupational Science, Vol.14, No.1, pp 21-92.
3. Digmann, A. Bendix H.W. Jensen J.P. Jensen K.E. (2006) Offentlig innovation – i balance imellem idé og systematik. Børsen Offentlig.
4. Ekvall, G. Arvonen, J. (1983) Creative organizational climate – construction and validation of a measurement. Report – Swedish Council for Management and Organizational Behaviour. P.17.
5. Ekvall, G. (1996) Organizational Climate for Creativity and Innovation. European Journal of Work and Organizational Psychology, 5(1), p. 105-123.
6. Ekvall, G. (1997) Organizational Conditions and Levels of Creativity. Creativity and Innovation Management, 6, p.195 – 205.
7. Ergoterapeutforeningen (homepage on the internet) Professionsgrundlag for ergoterapi: 2008 (Pdf) (Cited 2009 sept) Available at: http://www.etf.dk/fileadmin/bruger_upload/dokumenter/FAG_FORSKNING/Professionen/Prof.grundlag_08_08_web.pdf.
8. Ergoterapeutforeningen (homepage on the internet) Hovedarbejdsområde. (Cited 2009 sept) Available at: <http://www.etf.dk/1330/>.
9. Ergoterapeutforeningen (homepage on the internet) Kritisk litteratur-læsning (Cited 2008 nov) Available at: http://www.etf.dk/fileadmin/bruger_upload/dokumenter/FAG_FORSKNING/Depu/Analyse_kvalitativt.pdf.
10. Gamborg, G. (2007) Rehabilitering og Formgivning af Livet igen – En analyse af kreativitet som faglig, æstetisk værdi i ergoterapi. Masterprojekt i etik og værdier i organisationer, MEVO. Aarhus Universitet.
11. Gilmartin, M. (1999) Creativity: The fuel of Innovation. Nursing Administration Quarterly. 23(2): 1-8.
12. Hagedorn R. (1995) Occupational Therapy – Perspectives and Processes. USA. Churchill Livingstone.
13. Hippel von, E. 2005. Democratizing Innovation. MIT Press Cambridge
14. Hinojosa J (2007): Becoming Innovators in an Era of Hyperchange - Eleanor Clarke Slagle Lecture. The American Journal of Occupational Therapy. 61 pp. 629-637.
15. Isaksen, S.G. Lauer, K.J. Ekvall G. (2000-2001) Perceptions of the Best and Worst Climates for Creativity: Preliminary Validation Evidence for the Situational Outlook Questionnaire. Creativity Research Journal, Vol.13, No.2, p.171 – 184.
16. Lauer K.J. (1994) The Assessment of Creative Climate: An investigation of the Ekvall Creative Climate Questionnaire. Unpublished masterthesis. State University of New York College at Buffalo – Center for studies in creativity.
17. Lybecker S. (2007) Innovatisme – Håndbog for innovationsagenter og forandringsledere. København, Forlaget Samfundslitteratur.
18. Law, M. (2004) Occupational therapy: Depth, innovation and courage. Guest editorial. Australian Occupational Therapy Journal 51, p.117-118.
19. Mulgan, G. (2007) Ready or not? Taking innovation in the public sector seriously. National Endowment for Science, Technology and the Arts, Provocation 03: April.
20. Sejrs, J, H Olling R, S. (2003) Ideudvikling ved kreativ innovation. Viborg. Gyldendal.
21. Schmid, T. (2005). Meanings of creativity within occupational therapy practice. Australian Occupational Therapy Journal, 51, p.80-88.
22. Regeringen (2007) Nytænkning og konkurrence – En innovativ offentlig sektor, der giver kvalitet til borgerne og bedre arbejdspladser for medarbejderne. På vej mod en kvalitetsreform. København. Sekretariatet for ministerudvalg.